

Zbornik sudske prakse

RJEŠENJE SUDA (prvo vijeće)

10. travnja 2018.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Hitni prethodni postupak – Članak 99. Poslovnika Suda – Pravosudna suradnja u građanskim stvarima – Nadležnost u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću – Čuvanje i odgoj djeteta – Uredba (EZ) br. 2201/2003 – Članci 8., 10. i 13. – Pojam ‚uobičajeno boravište‘ djeteta – Odluka suda druge države članice o boravištu djeteta – Nezakonito odvođenje ili zadržavanje – Nadležnost u slučajevima otmice djeteta”

U predmetu C-85/18 PPU,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputila Judecătoria Oradea (Prvostupanjski sud u Oradei, Rumunjska), odlukom od 4. listopada 2017., koju je Sud zaprimio 8. veljače 2018., u postupku

CV

protiv

DU,

SUD (prvo vijeće),

u sastavu: R. Silva de Lapuerta, predsjednica vijeća, C. G. Fernlund, A. Arabadjiev, S. Rodin (izvjestitelj) i E. Regan, suci,

nezavisni odvjetnik: P. Mengozzi,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir zahtjev predsjednika Suda od 20. veljače 2018., u skladu s člankom 107. Poslovnika Suda, za preispitivanje potrebe da se o ovom zahtjevu za prethodnu odluku odluči u hitnom postupku,

uzimajući u obzir odluku prvog vijeća od 28. veljače 2018. da se o navedenom zahtjevu odluči u navedenom postupku,

donosi sljedeće

* Jezik postupka: rumunjski

Rješenje

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 (SL 2003., L 338, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 133.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između osoba CV i DU, roditelja maloljetnog djeteta, u pogledu utvrđivanja boravišta tog djeteta i naknade za njegovo uzdržavanje.

Pravni okvir

Međunarodno pravo

- 3 Ciljevi Konvencije o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece, zaključene 25. listopada 1980. u Haagu (u daljnjem tekstu: Haška konvencija iz 1980.), kako to proizlazi iz njezine preambule, jesu, među ostalim, zaštititi djecu na međunarodnoj razini od štetnih učinaka nezakonitog odvođenja ili zadržavanja i uspostaviti procedure koje će jamčiti što hitniji povratak djeteta u državu u kojoj je imalo uobičajeno boravište. Tu su konvenciju ratificirale sve države članice Europske unije.
- 4 Sukladno članku 3. te konvencije:

„Odvođenje ili zadržavanje djeteta smatrat će se nezakonitim:

- (a) ako predstavlja povredu prava na [čuvanje i odgoj] što ga je dobila osoba, institucija ili bilo koje drugo tijelo, kolektivno ili pojedinačno, po zakonu države u kojoj je dijete [imalo uobičajeno boravište] prije odvođenja ili zadržavanja;
- (b) su se u vrijeme odvođenja ili zadržavanja ta prava ostvarivala bilo zajednički ili pojedinačno, ili bi se ta prava ostvarivala da nije bilo odvođenja ili zadržavanja.

Prava na [čuvanje i odgoj] spomenuta u točki (a) mogu se steći, prije svega, provedbom zakona ili na temelju sudske ili upravne odluke, ili na temelju sporazuma koji ima pravni učinak prema pravu dotične države.”

Pravo Unije

Uredba br. 2201/2003

- 5 Uvodne izjave 12. i 17. Uredbe br. 2201/2003 određuju:

„(12) Nadležnost u predmetima povezanim s roditeljskom odgovornošću, utvrđena ovom Uredbom, temelji se u svjetlu zaštite interesa djeteta, posebno na kriteriju blizine. To znači da bi u prvome redu trebala biti nadležna država članica u kojoj dijete ima uobičajeno boravište, osim u određenim slučajevima mijenjanja djetetova boravišta ili u skladu sa sporazumom između nositelja roditeljske odgovornosti.

[...]

(17) U slučajevima nezakonitog odvođenja ili zadržavanja djeteta, predaja djeteta trebala bi se postići bez odlaganja, pa bi se u tu svrhu i dalje primjenjivala [Haška konvencija iz 1980.], dopunjena odredbama ove Uredbe, posebno njezin članak 11. [...]"

6 Članak 1. te uredbe, naslovljen „Područje primjene”, predviđa:

„1. Ova se Uredba primjenjuje, bez obzira na prirodu suda, u građanskim stvarima koje se odnose na:

(a) razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka;

(b) dodjelu, izvršavanje, prijenos, ograničenje ili oduzimanje roditeljske odgovornosti.

2. Stvari iz stavka 1. točke (b) mogu se odnositi na:

(a) pravo na [čuvanje i odgoj] i pravo na kontakt s djetetom;

[...]

3. Ova se Uredba ne primjenjuje na:

[...]

(e) obveze uzdržavanja;

[...]"

7 Članak 2. navedene uredbe, naslovljen „Definicije”, određuje:

„U svrhe ove Uredbe:

[...]

7. izraz ‚roditeljska odgovornost’ označava prava i obveze koje se odnose na dijete ili njegovu imovinu, koja su sudskom odlukom dodijeljena fizičkoj ili pravnoj osobi, primjenom prava ili sporazumom s pravnim učinkom. Ovaj izraz uključuje i prava [čuvanja i odgoja] djeteta te prava na kontakt s djetetom;

8. izraz ‚nositelj roditeljske odgovornosti’ označava svaku osobu koja ima roditeljsku odgovornost prema djetetu;

9. izraz ‚pravo na [čuvanje i odgoj]’ uključuje prava i obveze koji se odnose na roditeljsku skrb nad djetetom, a posebno na pravo određivanja djetetova boravišta;

[...]

11. izraz ‚nezakonito odvođenje ili zadržavanje’ označava odvođenje ili zadržavanje djeteta ako:

(a) je riječ o kršenju prava na [čuvanje i odgoj] stečenog sudskom odlukom ili primjenom prava ili sporazumom s pravnim učinkom u skladu s pravom države članice u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište neposredno prije njegova odvođenja ili zadržavanja;

(b) pod uvjetom da su, u trenutku odvođenja ili zadržavanja, prava na [čuvanje i odgoj] bila izvršavana, bilo zajednički ili samostalno, ili bi bila izvršavana, ali u svrhe odvođenja ili zadržavanja. Smatra se da se pravo na [čuvanje i odgoj] zajednički koristi kada, u skladu sa sudskom odlukom ili primjenom prava, jedan nositelj roditeljske odgovornosti ne može odlučivati o djetetovu boravištu bez pristanka drugog nositelja roditeljske odgovornosti.”

8 Sukladno članku 8. iste uredbe, naslovljenom „Opća nadležnost”:

„1. Sudovi države članice nadležni su u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću prema djetetu koje ima uobičajeno boravište u državi članici u trenutku pokretanja postupka.

2. Stavak 1. podložan je primjeni odredaba članaka 9., 10. i 12.”

9 Članak 10. Uredbe br. 2201/2003, naslovljen „Nadležnost u slučajevima otmice djeteta”, predviđa:

„U slučaju nezakonitog odvođenja ili zadržavanja djeteta, sudovi države članice u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište neposredno prije nezakonitog odvođenja ili zadržavanja, zadržavaju svoju nadležnost sve dok dijete ne dobije uobičajeno boravište u drugoj državi članici i:

(a) dok svaka osoba, ustanova ili drugo tijelo s pravom na [čuvanje i odgoj] ne pristane na odvođenje ili zadržavanje;

ili

(b) dok dijete u drugoj državi članici ne boravi najmanje godinu dana nakon što je osoba, ustanova ili drugo tijelo s pravom na [čuvanje i odgoj] saznalo ili trebalo saznati gdje se dijete nalazi, a dijete se smjestilo u novoj sredini, i dok nije zadovoljen barem jedan od sljedećih uvjeta:

- i. u roku od godine dana nakon što je nositelj prava na [čuvanje i odgoj] saznao ili trebao saznati gdje se dijete nalazi, nikakav zahtjev za predaju nije predan nadležnim tijelima države članice u koju je dijete odvedeno ili u kojoj je zadržano;
- ii. zahtjev za predaju koji je uložio nositelj prava na [čuvanje i odgoj] povučen je, a nikakav novi zahtjev nije podnesen u roku iz stavka i.;
- iii. zaključen je predmet pred sudom države članice u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište neposredno prije nezakonitog odvođenja ili zadržavanja, u skladu s člankom 11. stavkom 7.;
- iv. sudska odluka o [čuvanju i odgoju] koja ne podrazumijeva predaju djeteta donesena je na sudovima države članice u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište neposredno prije njegova nezakonitog odvođenja ili zadržavanja.”

10 Članak 11. te uredbe, naslovljen „Predaja djeteta”, određuje:

„1. Ako osoba, ustanova ili tijelo koje ima pravo na [čuvanje i odgoj] od nadležnih tijela u državi članici zatraži donošenje sudske odluke na temelju [Haške konvencije iz 1980.], kako bi postiglo predaju djeteta koje je nezakonito odvedeno ili zadržano u državi članici koja nije država članica u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište neposredno prije njegova nezakonitog odvođenja ili zadržavanja, primjenjuju se stavci 2. do 8.

[...]

3. Sud kojemu je podnesen zahtjev za predaju djeteta iz stavka 1. djeluje što je moguće brže u postupku na temelju zahtjeva, koristeći najbrži raspoloživi postupak u skladu s nacionalnim pravom.

Ničime ne dovodeći u pitanje odredbe podstavka 1., osim ako to sprečavaju izuzetne okolnosti, sud donosi odluku najkasnije šest tjedana od dana podnošenja zahtjeva.

[...]

- 11 Članak 13. navedene uredbe, naslovljen „Nadležnost na temelju nazočnosti djeteta”, u stavku 1. određuje:

„Ako se ne može utvrditi djetetovo uobičajeno boravište, a nadležnost se ne može utvrditi na temelju članka 12., nadležni su sudovi države članice u kojoj se nalazi dijete.”

Uredba (EZ) br. 4/2009

- 12 Uredba Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja (SL 2009., L 7, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 5., str. 138. i ispravak SL 2013., L 281, str. 29.), sukladno svojem članku 1. stavku 1., primjenjuje se „na obveze uzdržavanja koje proizlaze iz obiteljskog odnosa, roditeljstva, braka ili tazbine”.

- 13 Članak 3. te uredbe, naslovljen „Opće odredbe”, glasi kako slijedi:

„U stvarima koje se odnose na obveze uzdržavanja u državama članicama sudsku nadležnost ima:

[...]

(d) sud koji je u skladu sa svojim pravom nadležan za postupke o roditeljskoj odgovornosti, [ako je zahtjev koji se odnosi na uzdržavanje sporedan u odnosu na te postupke,] osim ako nadležnost nije utemeljena isključivo na državljanstvu jedne od strana.”

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 14 Iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da su CV i DU, rumunjski državljani, živjeli zajedno u izvanbračnoj zajednici u Portugalu. Njihovo zajedničko dijete rođeno je 29. listopada 2010. u toj državi članici. Njihov sin ima portugalsko državljanstvo.
- 15 U srpnju 2015. roditelji su se razdvojili. Majka DU napustila je zajednički dom. Njihovo dijete ostalo je živjeti sa svojim ocem CV-om.
- 16 Nakon što su se razdvojili, roditelji su, u skladu s portugalskim pravom, izvršavali zajedničku roditeljsku odgovornost, koja, među ostalim, podrazumijeva pravo odlučivanja o djetetovu boravištu.
- 17 Majka je 11. travnja 2016. portugalskom sudu podnijela zahtjev u kojem je tražila da joj se dodijele prava na čuvanje i odgoj njezina djeteta.
- 18 Otac je 25. travnja 2016. napustio Portugal i otišao u Rumunjsku, povevši sa sobom svojeg sina bez majčina pristanka.
- 19 Portugalski sud pred kojim se vodio postupak 15. srpnja 2016. donio je privremenu odluku kojom je prihvatio majčin zahtjev te joj povjerio njezino dijete na čuvanje i odgoj.
- 20 Majka je 4. travnja 2017. pokrenula postupak pred nadležnim rumunjskim sudom radi predaje njezina djeteta na temelju Haške konvencije iz 1980. Tribunalul București (Okružni sud u Bukureštu, Rumunjska) u tom je pogledu morao odlučivati u postupku predmet kojega je međunarodna otmica djeteta.

- 21 Taj sud zatim je presudom donesenom u građanskom postupku naložio predaju tog djeteta u Portugalu jer tu državu treba smatrati državom članicom njegova uobičajenog boravišta. Ta presuda potvrđena je presudom *Curtee de Apel București* (Žalbeni sud u Bukureštu, Rumunjska) od 16. kolovoza 2017., u kojoj je taj sud smatrao da se Rumunjska ne može smatrati državom boravišta djeteta, s obzirom na nezakonitost njegova odvođenja iz Portugala u Rumunjsku.
- 22 Neovisno o tom postupku, otac je 21. travnja 2017. podnio tužbu Judecătoria Oradea (Prvostupanjski sud u Oradei, Rumunjska), sudu koji je uputio zahtjev, kako bi utvrdio boravište djeteta o kojem je riječ u njegovu prebivalištu u Rumunjskoj i kako bi majci tog djeteta naložio plaćanje naknade za uzdržavanje i troškova.
- 23 S tim u vezi CV osobito navodi da je DU nakon napuštanja zajedničkog doma tek povremeno posjećivala njihovo dijete te nije pridonijela njegovu uzdržavanju ni odgoju. Ta se situacija nije promijenila, s obzirom na to da, prema njegovim tvrdnjama, DU tek jednom mjesečno telefonski razgovara s njihovim djetetom.
- 24 U svoju obranu DU zahtijeva odbijanje tužbe te, na temelju članka 132. rumunjskog Zakona o građanskom postupku, ističe prigovor nenadležnosti suda koji je uputio zahtjev, pozivajući se na članak 8. Uredbe br. 2201/2003 i činjenicu da su nadležni rumunjski sudovi pred kojima se vodi postupak predmet kojega je otmica djeteta u gore navedenim presudama presudili da njihovo dijete ima zakonito prebivalište u Portugalu.
- 25 Nakon isticanja tog prigovora nenadležnosti, otac je od suda koji je uputio zahtjev zatražio da Sudu uputi prethodno pitanje o tumačenju pojma „uobičajeno boravište” djeteta, poput onoga koji je u biti sadržan u članku 8. Uredbe br. 2201/2003.
- 26 Sud koji je uputio zahtjev ističe da najprije valja ispitati prigovor nenadležnosti koji je istaknula majka djeteta o kojem je riječ i da, radi donošenja odluke o njemu, treba upotrijebiti navedeni pojam „uobičajeno boravište”.
- 27 S tim u vezi taj sud primjećuje da su, iako je na dan kad je pred njima pokrenut glavni postupak dijete o kojem je riječ imalo uobičajeno boravište kod svojeg oca u Oradei u Rumunjskoj, nadležni rumunjski sudovi presudama navedenima u točki 21. ovog rješenja utvrdili da je odvođenje tog djeteta iz Portugala u Rumunjsku bilo nezakonito i da je djetetovo uobičajeno boravište u Portugalu.
- 28 U tim je okolnostima Judecătoria Oradea (Prvostupanjski sud u Oradei) odlučila prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
- „1. Treba li pojam uobičajenog boravišta djeteta, u smislu članka 8. stavka 1. Uredbe br. 2201/2003, tumačiti na način da to uobičajeno boravište odgovara mjestu u kojem dijete ostvaruje određen stupanj integracije u društvenu i obiteljsku okolinu, neovisno o činjenici da je, nakon što se dijete s ocem preselilo na državno područje države u kojoj se maloljetnik integrirao u društvenu i obiteljsku okolinu, donesena sudska odluka u drugoj državi članici? Ili je u tom slučaju potrebno primijeniti odredbe članka 13. Uredbe br. 2201/2003 kojima se određuje nadležnost na temelju nazočnosti djeteta?
2. Je li činjenica da maloljetnik ima državljanstvo države članice u kojoj se nastanio sa svojim ocem relevantna za utvrđivanje uobičajenog boravišta ako njegovi roditelji imaju samo rumunjsko državljanstvo?”

O hitnom postupku

- 29 Predsjednik Suda memorandumom od 20. veljače 2018., na temelju članka 107. stavka 3. Poslovnika Suda, zatražio je od vijeća određenog u tu svrhu, odnosno prvog vijeća, preispitivanje potrebe da se o ovom zahtjevu za prethodnu odluku odluči u hitnom postupku.
- 30 S tim u vezi valja podsjetiti da iz sudske prakse Suda proizlazi da Sud priznaje hitnost odlučivanja u situacijama odvođenja djeteta, osobito ako postoji opasnost od pogoršanja odnosa između djeteta i jednog od roditelja zbog njihova razdvajanja ili od nanošenja štete tom odnosu u sadašnjosti ili budućnosti te uzrokovanja nepopravljive štete (vidjeti u tom smislu presudu od 22. prosinca 2010., Aguirre Zarraga, C-491/10 PPU, EU:C:2010:828, t. 39.).
- 31 Iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da dijete o kojem je riječ, koje ima sedam godina, već gotovo dvije godine živi sa svojim ocem u Rumunjskoj te je već gotovo dvije godine odvojeno od svoje majke, koja živi u Portugalu. S tim u vezi sud koji je uputio zahtjev podsjeća na to da su nadležni rumunjski sudovi, pred kojima se vodi postupak predmet kojega je međunarodna otmica djeteta u smislu Haške konvencije iz 1980., presudom koja je postala konačna utvrdili nezakonitost odvođenje tog djeteta iz Portugala u Rumunjsku. On također naglašava da CV pred njim ističe da DU tek jednom mjesečno telefonski razgovara s djetetom.
- 32 U tim okolnostima i s obzirom na činjenicu da je dijete o kojem je riječ uzrasta koji je osjetljiv za njegov razvoj, produljenje trenutačne situacije moglo bi nanijeti ozbiljnu odnosno nepopravljivu štetu odnosu koji to maloljetno dijete ima sa svojom majkom. Osim toga, budući da je, prema utvrđenjima suda koji je uputio zahtjev, obiteljska i društvena integracija djeteta o kojem je riječ već prilično uznapredovala u državi članici njegova trenutačnog boravišta, produljenje te situacije moglo bi još više ugroziti njegovu integraciju u društvenu i obiteljsku okolinu u slučaju eventualnog povratka u Portugal (vidjeti u tom smislu presudu od 22. prosinca 2010., Aguirre Zarraga, C-491/10 PPU, EU:C:2010:828, t. 40.).
- 33 U tim okolnostima prvo vijeće Suda odlučilo je 28. veljače 2018., na prijedlog suca izvjestitelja te nakon što je saslušalo nezavisnog odvjetnika, o ovom zahtjevu za prethodnu odluku odlučiti u hitnom prethodnom postupku.

O prethodnim pitanjima

- 34 Na temelju članka 99. Poslovnika, kad je pitanje postavljeno u prethodnom postupku jednako pitanju o kojem je Sud već odlučivao, kad se odgovor na takvo pitanje može jasno izvesti iz sudske prakse ili kad odgovor ne ostavlja mjesta nikakvoj razumnoj sumnji, Sud može u svakom trenutku, na prijedlog suca izvjestitelja te nakon što sasluša nezavisnog odvjetnika, odlučiti obrazloženim rješenjem.
- 35 Tu odredbu valja primijeniti u okviru predmetnog zahtjeva za prethodnu odluku.
- 36 Uvodno valja podsjetiti da okolnost da je nacionalni sud formalno sastavio zahtjev za prethodnu odluku pozivajući se na određene odredbe prava Unije ne sprečava Sud da tom sudu pruži sve elemente tumačenja koji mogu biti korisni za donošenje odluke u postupku koji se pred njim vodi, bez obzira na to je li se na njih pozvao u svojim pitanjima (vidjeti osobito presude od 29. rujna 2016., Essent Belgium, C-492/14, EU:C:2016:732, t. 43. i od 15. veljače 2017., W i V, C-499/15, EU:C:2017:118, t. 45.).
- 37 S tim u vezi odgovor Suda na pitanja koja je postavio sud koji je uputio zahtjev mora potonjem omogućiti da odluči o prigovoru nenadležnosti koji je pred njim istaknula DU na temelju članka 8. Uredbe br. 2201/2003, pri čemu se taj prigovor, prema mišljenju tog suda, mora ispitati prije drugih prigovora i prije merituma.

- 38 U tom kontekstu uvodno valja utvrditi da je u glavnom predmetu riječ o nezakonitom odvođenju djeteta, u smislu članka 3. prvog stavka Haške konvencije iz 1980. i članka 2. točke 11. Uredbe br. 2201/2003.
- 39 Iz tih odredaba proizlazi da postoji nezakonitost odvođenja ili zadržavanja djeteta, koje je na vrlo sličan način definirano u navedenim odredbama, ako je riječ o kršenju prava na [čuvanje i odgoj] stečenog sudskom odlukom ili primjenom prava ili sporazumom s pravnim učinkom u skladu s pravom države članice u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište neposredno prije svojeg odvođenja ili zadržavanja (vidjeti presudu od 8. lipnja 2017., OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, t. 36.).
- 40 U predmetnom slučaju dijete o kojem je riječ u glavnom postupku njegov je otac odveo u Rumunjsku bez majčina pristanka, povređujući pravo na čuvanje i odgoj koje je roditeljima zajednički dodijeljeno na temelju prava države članice u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište neposredno prije tog odvođenja, odnosno Portugalske Republike. Također nije sporno da su rumunjski sudovi, kojima je na temelju članka 11. Uredbe br. 2201/2003 podnesen zahtjev za donošenje odluke na temelju Haške konvencije iz 1980. kako bi se postigla predaja tog djeteta, presudom koja je postala pravomoćna potvrdili nezakonitost navedenog odvođenja naloživši vraćanje tog djeteta u Portugal.
- 41 Iz toga slijedi da u okolnostima poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku nadležnost suda države članice u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću u pogledu djeteta koje je nezakonito odvedeno ne treba odrediti s obzirom na pravilo o određivanju opće nadležnosti iz članka 8. stavka 1. Uredbe br. 2201/2003, navedeno u prethodnim pitanjima, koje se odnosi na slučaj nezakonitog odvođenja u drugu državu članicu (vidjeti u tom smislu presudu od 22. prosinca 2010., Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, t. 42.).
- 42 Naime, u skladu s člankom 8. stavkom 2. Uredbe br. 2201/2003, pravilo o određivanju opće nadležnosti iz stavka 1. navedenog članka primjenjuje se ne dovodeći u pitanje osobito odredbe članka 10. te uredbe, koji predviđa posebno pravilo u slučaju nezakonitog odvođenja ili zadržavanja djeteta.
- 43 Usto, valja istaknuti da se pitanja koja je postavio sud koji je uputio zahtjev odnose samo na tumačenje Uredbe br. 2201/2003, dok iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da se glavni predmet ne odnosi samo na roditeljsku odgovornost, nego i na obveze uzdržavanja, koje su na temelju članka 1. stavka 3. točke (e) te uredbe isključene iz njezina područja primjene.
- 44 Stoga, u skladu sa sudskom praksom navedenom u točki 36. ovog rješenja, postavljena pitanja valja preoblikovati oslanjajući se na članak 10. Uredbe br. 2201/2003, koji se odnosi na nadležnost u slučaju otmice djeteta, i članak 3. Uredbe br. 4/2009, koji se odnosi na nadležnost za odlučivanje u stvarima koje se odnose na obveze uzdržavanja.
- 45 S obzirom na prethodno navedeno, valja smatrati da svojim pitanjima, koja valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 10. Uredbe br. 2201/2003 i članak 3. Uredbe br. 4/2009 tumačiti na način da su sudovi države članice u koju je jedan od roditelja nezakonito odveo maloljetno dijete nadležni za odlučivanje o zahtjevu tog roditelja koji se odnosi na pravo na čuvanje i odgoj i na obveze uzdržavanja u pogledu tog djeteta ako ono, nakon tog odvođenja, ostvaruje određen stupanj integracije u društvenu i obiteljsku okolinu u toj državi članici, koje su oba njegova roditelja k tome državljani, iako, međutim, postoji privremena sudska odluka sudova države članice u kojoj je dijete boravilo prije navedenog odvođenja, a kojom su njegovo čuvanje i odgoj dodijeljeni drugom roditelju te je djetetovo prebivalište utvrđeno na adresi tog drugog roditelja u državi prvotnog uobičajenog boravišta djeteta, koje je ono i državljanin.
- 46 U slučaju nezakonitog odvođenja djece članak 10. Uredbe br. 2201/2003 u pravilu nadležnost u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću dodjeljuje sudovima države članice u kojoj je dijete neposredno prije odvođenja imalo uobičajeno boravište. Ta se nadležnost u načelu zadržava, a prenosi

se samo ako je dijete dobilo uobičajeno boravište u drugoj državi članici i ako je usto također ispunjen jedan od alternativnih uvjeta iz tog članka 10. (presuda od 1. srpnja 2010., Povse, C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, t. 41.).

- 47 U glavnom predmetu nije sporno da je dijete o kojem je riječ neposredno prije svojeg nezakonitog odvođenja u Rumunjsku imalo uobičajeno boravište u Portugalu.
- 48 Kad je riječ o utjecaju privremene sudske odluke o dodjeli čuvanja i odgoja djeteta, poput one koju su donijeli portugalski sudovi u glavnom predmetu, a kojom je utvrđeno da je prebivalište djeteta o kojem je riječ u prebivalištu njegove majke u Portugalu, valja podsjetiti da članak 10. Uredbe br. 2201/2003 upravo predviđa situaciju u kojoj dijete stječe novo uobičajeno boravište zbog nezakonitog odvođenja ili zadržavanja (presuda od 8. lipnja 2017., OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, t.55.). Tako, kao što je to već navedeno u točki 39. ovog rješenja, nezakonitost odvođenja ili zadržavanja osobito postoji ako je riječ o kršenju prava na čuvanje i odgoj stečenog sudskom odlukom.
- 49 Slijedom toga, postojanje takve privremene sudske odluke ne može biti odlučujuće za utvrđivanje „uobičajenog boravišta” djeteta o kojem je riječ u smislu Uredbe br. 2201/2003, s obzirom na to da taj pojam „uobičajeno boravište” u biti odražava činjenično pitanje (vidjeti u tom smislu presudu od 8. lipnja 2017., OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, t. 54.).
- 50 K tome, čak i da je dijete o kojem je riječ u glavnom predmetu dobilo novo uobičajeno boravište u Rumunjskoj u smislu te uredbe, valja utvrditi da se taj sud, kao što je to navedeno u točki 46. ovog rješenja, može proglasiti nadležnim na temelju članka 10. navedene uredbe umjesto sudova države članice u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište neposredno prije svojeg odvođenja samo ako je ispunjen i jedan od alternativnih uvjeta iz tog članka 10. točaka (a) i (b).
- 51 S tim u vezi Sud je već imao priliku naglasiti da je cilj Uredbe br. 2201/2003 sprečavanje otmice djece između država članica i da nezakonita otmica djeteta, poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku, u načelu ne treba dovesti do prijenosa nadležnosti sudova države članice u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište neposredno prije svojeg odvođenja na sudove države članice u koju je dijete odvedeno, i to čak i ako je ono nakon otmice dobilo uobičajeno boravište u toj državi. Stoga je on smatrao da uvjete iz članka 10. točaka (a) i (b) Uredbe br. 2201/2003 valja tumačiti strogo (presuda od 1. srpnja 2010., Povse, C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, t. 43. do 45.).
- 52 Međutim, u glavnom predmetu iz spisa podnesenog Sudu ni na koji način ne proizlazi da je jedan od tih uvjeta ispunjen. Naime, s jedne strane, u pogledu zahtjeva koje je djetetova majka podnijela portugalskim i rumunjskim sudovima, ne može biti riječ o tome da je osoba koja ima pravo na čuvanje i odgoj u smislu članka 10. točke (a) Uredbe br. 2201/2003 pristala na odvođenje ili zadržavanje djeteta. S druge strane, s obzirom na postojanje zahtjeva za predaju koji je podnesen prije isteka godine dana od odvođenja djeteta o kojem je riječ, a koji su rumunjski sudovi prihvatili, i s obzirom na to da se ne čini da su portugalski sudovi donijeli odluku o čuvanju i odgoju koja ne podrazumijeva predaju djeteta, ne može se smatrati da je ispunjen ijedan od uvjeta iz članka 10. točke (b) te uredbe.
- 53 Slijedom toga, valja smatrati da su u situaciji poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku sudovi države članice u kojoj je dijete o kojem je riječ imalo uobičajeno boravište neposredno prije svojeg nezakonitog odvođenja, u skladu s člankom 10. Uredbe br. 2201/2003, nadležni za odlučivanje o zahtjevu za čuvanje i odgoj tog djeteta.
- 54 Kad je riječ o nadležnosti suda koji je uputio zahtjev za odlučivanje o zahtjevu za naknadu za uzdržavanje, valja podsjetiti da je člankom 3. točkom (d) Uredbe br. 4/2009 predviđeno da u stvarima koje se odnose na obveze uzdržavanja u državama članicama sudsku nadležnost može imati sud koji je u skladu sa svojim pravom nadležan za postupke o roditeljskoj odgovornosti ako je zahtjev za uzdržavanje povezan s tim postupkom, osim ako nadležnost nije utemeljena isključivo na

državljanstvu jedne od strana. Na temelju te odredbe, sud koji je nadležan na temelju članka 10. Uredbe br. 2201/2003 bit će u načelu nadležan i za odlučivanje o zahtjevu za uzdržavanje koji je povezan s postupkom o roditeljskoj odgovornosti pokrenutim pred tim sudom (vidjeti u tom smislu presudu od 12. studenoga 2014., L, C-656/13, EU:C:2014:2364, t. 35. i rješenje od 16. siječnja 2018., PM, C-604/17, neobjavljeno, EU:C:2018:10, t. 32.).

- 55 Dakle, budući da, kao što to proizlazi iz točke 53. ovog rješenja, rumunjski sudovi, na temelju članka 10. Uredbe br. 2201/2003, nisu nadležni za odlučivanje o zahtjevu koji se odnosi na roditeljsku odgovornost u pogledu djeteta o kojem je riječ u glavnom postupku, oni nisu nadležni ni za odlučivanje o zahtjevu za naknadu za uzdržavanje na temelju članka 3. točke (d) Uredbe br. 4/2009. Usto, iz elemenata spisa kojim Sud raspolaže ne proizlazi da bi ti sudovi ipak mogli biti nadležni za odlučivanje o stvarima koje se odnose na obveze uzdržavanja na drugom temelju u skladu s Uredbom br. 4/2009.
- 56 Slijedom toga, s obzirom na elementa spisa kojim Sud raspolaže, sud koji je uputio zahtjev nije nadležan za odlučivanje ni o zahtjevu koji se odnosi na pravo na čuvanje i odgoj ni o naknadi za uzdržavanje u pogledu djeteta osoba CV i DU, s obzirom na to da su za to nadležni portugalski sudovi.
- 57 Uzimajući u obzir sve prethodno navedeno, na postavljena pitanja treba odgovoriti tako da članak 10. Uredbe br. 2201/2003 i članak 3. Uredbe br. 4/2009 valja tumačiti na način da u predmetu poput onoga o kojem je riječ u glavnom postupku, u kojem je dijete koje je imalo uobičajeno boravište u jednoj državi članici jedan od njegovih roditelja nezakonito odveo u drugu državu članicu, sudovi te druge države članice nisu nadležni za odlučivanje o zahtjevu koji se odnosi na pravo na čuvanje i odgoj ili na određivanje naknade za uzdržavanje u pogledu tog djeteta, ako ne postoji nikakva naznaka da je drugi roditelj pristao na njegovo odvođenje ili da nije podnio zahtjev za njegovu predaju.

Troškovi

- 58 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (prvo vijeće) odlučuje:

Članak 10. Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000, i članak 3. Uredbe Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja valja tumačiti na način da u predmetu poput onoga o kojem je riječ u glavnom postupku, u kojem je dijete koje je imalo uobičajeno boravište u jednoj državi članici jedan od njegovih roditelja nezakonito odveo u drugu državu članicu, sudovi te druge države članice nisu nadležni za odlučivanje o zahtjevu koji se odnosi na pravo na čuvanje i odgoj ili na određivanje naknade za uzdržavanje u pogledu tog djeteta, ako ne postoji nikakva naznaka da je drugi roditelj pristao na njegovo odvođenje ili da nije podnio zahtjev za njegovu predaju.

Potpisi